

АДМІНІСТРАТИВНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 351.72:347.73(477)

Віктор Білоус
професор кафедри фінансового права
Університету ДФС України,
доктор юридичних наук, професор
bvt05@ukr.net

Олександр Бригінець
завідувач кафедри загальноюридичних дисциплін
ПВНЗ «Фінансово-правовий коледж»,
доктор юридичних наук, доцент
brignetso@meta.ua

ПРАВОВІ ПИТАННЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

© Білоус В., Бригінець О., 2018

У статті розглянуто важливі питання щодо ролі і місця фінансової безпеки як складового елемента національної безпеки держави та важливості прийняття Закону «Про Національне бюро фінансової безпеки України». Визначено позитивні і негативні сторони цього законопроекту та його можливий вплив на стан фінансових правовідносин.

Ключові слова: фінансова безпека; національна безпека; проект закону; загрози безпеці.

Віктор Білоус, Олександр Бригінець

ПРАВОВЫЕ ВОПРОСЫ РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ

В статье рассматриваются важные вопросы относительно роли и места финансовой безопасности как составного элемента национальной безопасности государства и важности принятия Закона «О Национальном бюро финансовой безопасности Украины». Определены положительные и отрицательные стороны данного законопроекта и его возможное влияние на состояние финансовых правоотношений.

Ключевые слова: финансовая безопасность; национальная безопасность; проект закона; угрозы безопасности.

Victor Bilous

Professor of the Department of Financial Law
University of DFS of Ukraine,
Doctor of Law, Professor

Alexander Briginets

Head of the department of general legal disciplines
School of Finance and Law College,
Doctor of Law, Associate Professor

LEGAL ISSUES FOR SOLVING PROBLEMS FINANCIAL SECURITY OF UKRAINE

The article deals with important issues regarding the role and place of financial security as an integral element of national security and the importance of adopting the Law «On The national financial security Bureau of Ukraine». The authors identify the positive and negative aspects of the bill and its possible impact on the state of financial relations.

Key words: financial security; national security; draft law; security threats.

Постановка проблеми. Однією із найважливіших складових економічної безпеки є її фінансова безпека, тому що без забезпечення фінансової безпеки практично неможливо вирішити жодне із завдань, які стоять перед державою, вона стає все важливішою, а питання її забезпечення стають дедалі істотними. Очевидно, що досить швидке впровадження інформаційних технологій у всі сфери життєдіяльності суспільства та пришвидшення фінансових процесів призводить до загострення правових питань визначення важливих способів забезпечення фінансової безпеки держави.

Аналіз дослідження проблеми. Окремі аспекти досліджуваного питання розглядалися багатьма вченими, з-поміж яких В. Авер'янов, О. Барановський, М. Бліхар, М. Єрмошенко, Н. Кравчук, В. Ліпкан, В. Мартинюк, В. Предборський, О. Рябченко, А. Сухоруков, О. Тильчик та ін.

Мета статті – дослідити правові питання розв'язання проблем фінансової безпеки України.

Виклад основного матеріалу. Формування і практична реалізація дієвого правового механізму забезпечення фінансової безпеки передбачає, перш за все, з'ясування суті цього поняття, визначення факторів, що впливають на її стан, дослідження взаємопов'язаності окремих складових цієї складної за внутрішньою будовою та ієрархічною декомпозицією економіко-правової структури.

Фінансова безпека забезпечується шляхом проведення виваженої фінансової політики відповідно до прийнятих в установленому порядку доктрин, концепцій, стратегій і програм у політичній, економічній, соціальній, інформаційній і, власне, фінансовій сферах. Концепція фінансової безпеки має містити пріоритетні цілі і завдання забезпечення безпеки, шляхи та методи їх досягнення, які б адекватно відображали роль фінансів у соціально-економічному розвитку держави. Її зміст покликаний координувати загальнодержавні дії у сфері забезпечення безпеки на рівні окремих громадян, господарюючих суб'єктів, галузей, секторів економіки, а також на регіональному, національному та міжнародному рівнях. Без обґрунтованої концепції фінансової безпеки неможливо сподіватись на реалізацію ефективного соціально-економічного розвитку держави.

Стратегія фінансової безпеки має бути орієнтована на розробку і послідовне здійснення заходів щодо закріплення і розвитку позитивних процесів і подолання негативних тенденцій у сфері фінансових відносин. При цьому мають бути визначені найближчі і перспективні цілі цієї стратегії та механізми їх реалізації.

Розбалансування державних фінансів виступає одним із ключових факторів, що порушує стабільність та стійкість вітчизняної фінансової системи. Дефіцит бюджету, який виникає внаслідок розриву між законодавчо встановленими державними зобов'язаннями і обсягом наявних фінансових ресурсів, спричиняє загрозу усім елементам фінансової безпеки держави та викликає негативні тенденції в динаміці державних боргових зобов'язань, недофінансування видатків й зниження рівня життя населення.

Вкрай негативно позначається на забезпеченні фінансової безпеки і нагромадження державної заборгованості, яка виступає джерелом наповнення дохідної частини бюджету з метою покриття його дефіциту та надає можливість зміцнити фінансовий стан держави і уникнути підвищення рівня інфляції.

Незважаючи на те, що досить багато дослідників приділяло увагу дослідженням проблематики забезпечення фінансової безпеки держави, але саме зараз пришвидшується розвиток правовідносин, як регулювати буде один із законопроектів, поданих до Верховної Ради України стосовно створення нового органу, який буде займатися питаннями захисту фінансової безпеки держави.

Отже, побудова механізму забезпечення фінансової безпеки потребує визначення критеріальних вимог до неї. Проте дотепер у літературі немає теоретичних комплексних розробок цього питання. Тому за основу при формуванні критеріальних вимог до системи фінансової безпеки можна взяти підходи до визначення критеріїв та інтегрального індексу економічної безпеки за Методикою розрахунку рівня економічної безпеки України. Зазначена Методика розроблена з метою визначення рівня економічної безпеки України як головної складової національної безпеки держави і визначає перелік основних індикаторів стану економічної безпеки України, їхні оптимальні, порогові та граничні значення, а також методи розрахунку інтегрального індексу економічної безпеки. Методика заснована на комплексному аналізі індикаторів економічної безпеки з виявленням потенційно можливих загроз економічній безпеці в Україні і застосовується Міністерством економіки України для інтегральної оцінки рівня економічної безпеки України в цілому по економіці та за окремими сферами діяльності. Відповідно дана Методика може використовуватись для моніторингу окремих складових економічної безпеки з метою прийняття управлінських рішень щодо аналізу, попередження та нейтралізації реальних і потенційних загроз національним інтересам у відповідній сфері, і зокрема, фінансовій.

Слід зважати на те, що чимало фінансових проблем є для України якісно новими, оскільки сучасна національна фінансова система формується паралельно із трансформацією економіки та системи державного управління. До того ж в умовах переходу до відкритої економіки Україна зазнає дії потужних зовнішньоекономічних чинників, що також істотно впливає на її фінансову безпеку.

Одним із провідних напрямків забезпечення фінансової безпеки держави являється посилення питань боротьби з фінансовою злочинністю як необхідною складовою для забезпечення фінансової безпеки держави. Стосовно останнього відзначимо, що у чинному законодавстві України не має чіткого визначення поняття «фінансовий злочин». Хоч визначення можна сформулювати таким чином: фінансовий злочин – це дія чи бездіяльність, що спрямована проти фінансових інститутів (як державних, так і приватних) і вчиняється з використанням фінансових систем та відносин, за допомогою фінансових документів.

Критеріями віднесення злочинних діянь саме до фінансових є: наявність певного предмета посягання – матеріальних коштів (грошові кошти, валютні кошти, цінні папери, інші матеріальні кошти); порушення процесу їх нормального, законного руху, або ж створення умов порушення вказаного процесу; в цілому єдність видового об'єкта посягання – правовідносин у сфері фінансової діяльності господарюючих суб'єктів.

Метою вказаних злочинів є порушення нормального руху фінансових і матеріальних коштів, що призводить до переміщення їх до «зацікавлених» осіб або до утримання у цих осіб. Фінансова злочинність характеризується значною латентністю. Більшість кримінальних правопорушень у

сфері державних фінансів не є очевидними, адже матеріальну шкоду від їх вчинення зазнають фінанси державного сектора, бюджети різних рівнів, державні цільові фонди.

Злочини у сфері державних фінансів вчиняються особами, які мають у цій галузі певний досвід роботи та відповідні знання. Протиправні дії таких осіб здійснюються під виглядом легальної підприємницької діяльності, є чітко спланованими, добре продуманими та організованими. При вчиненні фінансових злочинів можуть застосовуватись новітні електронні технології. Швидко виявити та ефективно розслідувати такі злочини досить складно. Необхідно також розрізнити дії, вчинені незаконними способами від діянь, здійснених із дотриманням чинного законодавства.

Ефективно протидіяти загрозам фінансовій безпеці держави можливо лише за умови сталого функціонування системи своєчасного виявлення та усунення системних загроз у сфері публічних фінансів, запобігання їх виникненню в майбутньому. До існуючої системи органів протидії загрозам фінансовій безпеці держави входять Національна поліція України, Служба безпеки України, податкова міліція, Прокуратура України, Національне антикорупційне бюро України, Державна служба фінансового моніторингу України, Державна аудиторська служба України, Рахункова палата. Проте, незважаючи на значну розгалуженість таких органів, їх робота, не повною мірою забезпечує оперативне виконання завдань із забезпечення фінансової безпеки держави.

Більшість і теоретиків, і практиків сходиться на тому, що державі вкрай необхідна відповідна структура, що буде комплексно займатися вирішенням нагальних питань по забезпеченню фінансової безпеки держави. Філософія роботи нового органу полягає в тому, щоби він працював над припиненням організованої злочинності і на вході до державних фінансів, і на виході з бюджету. Саме тому розроблено і подано до Верховної Ради України аж три законопроекти, суть яких зводиться до одного – створення єдиного органу, який би працював у напрямку підвищення вітчизняної фінансової безпеки держави. Положення законопроектів відрізняються в частині правового статусу, повноважень, підпорядкування, гарантій фінансової та політичної незалежності органу, підслідності кримінальних справ, порядку отримання інформації, що містить банківську таємницю, граничної кількості працівників. Розглянемо з тих той, що має найбільші шанси бути прийнятим.

До Верховної Ради України подано законопроект № 8151 про Національне бюро фінансової безпеки України. Цим проектом передбачено визначення мети, принципів, правових та організаційних засад створення та діяльності Національного бюро фінансової безпеки України, завдання та повноваження Національного бюро фінансової безпеки України, контроль за його діяльністю, правовий статус, обов'язки та відповідальність працівників Національного бюро фінансової безпеки України, основи його співпраці з державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, компетентними органами інших держав та міжнародними організаціями, юридичними та фізичними особами, а також порядок створення на основі кримінального аналізу та аналізу ризиків підґрунтя для кримінального переслідування осіб, злочинна діяльність яких несе загрозу фінансовій безпеці держави.

Проектом також пропонується визначити завдання та повноваження НБФБ, запроваджуються елементи демократичного контролю за його діяльністю, обов'язки та відповідальність працівників НБФБ, основи його співпраці з державними органами, підприємствами, установами та організаціями, компетентними органами інших держав та міжнародними організаціями, юридичними та фізичними особами, а також порядок створення на основі кримінального аналізу та аналізу ризиків підґрунтя для кримінального переслідування осіб, злочинна діяльність яких несе загрозу фінансовій безпеці держави.

Виходячи з того, що законопроект був визначений Президентом України як невідкладний, та вплив керівництва держави на законодавчий корпус, даний законопроект має всі можливості бути прийнятим найближчим часом. Проаналізуємо окремі його положення. Відповідно створюється новий правоохоронний орган, що отримує назву Національне бюро фінансової безпеки України. Цей орган на основі кримінального аналізу та аналізу ризиків забезпечує усунення загроз

фінансовій безпеці держави, зокрема шляхом запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття злочинів, віднесених до його підслідності, які прямо чи опосередковано завдають шкоди публічним фінансам, а також запобігання їх вчиненню у майбутньому. Тобто він буде займатися і правоприсяжною, і профілактичною, і попереджувальною діяльністю у сфері злочинів, що прямо чи опосередковано завдають чи можуть завдати шкоди публічним фінансам. Виходячи з існуючого стану державних фінансів, додатковий захист їм би точно не завадив.

До завдань НБФБ належать такі: збирання та систематизація інформації у сфері публічних фінансів; виявлення зон ризиків у сфері публічних фінансів шляхом аналізу структурованих і неструктурованих даних; оцінка ризиків і загроз фінансовій безпеці держави, напрацювання способів їх мінімізації та усунення; складання прогнозів розвитку кримінальних тенденцій в економіці в цілому й у сфері публічних фінансів зокрема та запобігання їх виникненню в майбутньому; виявлення злочинних технологій, схем і механізмів злочинної діяльності та закономірностей їх функціонування, їх розкриття та розслідування; оцінка чинного законодавства щодо наявності передумов створення схем злочинної діяльності у сфері публічних фінансів, зокрема, у сфері оподаткування, розробка рекомендацій щодо внесення змін до законодавства; складання аналітичних висновків і рекомендацій для державних органів з метою підвищення ефективності прийняття ними управлінських рішень щодо регулювання відносин у сфері публічних фінансів; боротьба зі злочинністю у сфері оподаткування, митній та бюджетній сферах. Як бачимо більшість повноважень зосереджено у сфері інформаційного контролю за публічними фінансами. Але окремі завдання опосередковано надають змогу втручатися у приватні фінанси «під приводом» врегулювання питань оподаткування чи митної діяльності. Діяльність НБФБ насамперед матиме, звичайно ж, інформаційно-аналітичний характер, але проектом закону передбачені такі повноваження, як: виявляє, припиняє та розкриває злочини, віднесених до підслідності НБФБ, здійснює оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування таких злочинів на підставах та в порядку, встановлених законом; вживає заходи щодо відшкодування завданих державі збитків і шкоди внаслідок вчинення злочинів, віднесених до підслідності НБФБ, забезпечує можливості для конфіскації коштів та іншого майна, одержаного внаслідок вчинення таких злочинів, у порядку, визначеному законодавством; вживає заходи щодо розшуку та арешту коштів та іншого майна, що можуть бути предметом конфіскації або спеціальної конфіскації у кримінальних провадженнях щодо правопорушень, віднесених до підслідності НБФБ; здійснює розшук осіб, які переховуються від слідства та суду, ухиляються від виконання кримінального покарання за правопорушення, віднесені до підслідності НБФБ.

Національне бюро фінансової безпеки України створюється як новий орган, наділений виключною компетенцією боротьби з економічними злочинами. Його створення відбуватиметься незалежно від перебігу процедур ліквідації податкової міліції, але супроводжуватиметься частковим обмеженням компетенцій Національної поліції МВС України та СБУ в питаннях боротьби зі злочинами у сфері економіки.

Передбачається, що детективи НБФБ здійснюватимуть досудове розслідування злочинів, передбачених статтями 1591, 1911, 204, 205, 205-1, 212, 212-1, 218-1, 219, 220-1; 220-2, 222, 222-1, 222-2, 223-1, 223-2, 224, 231, 232, 232-1, 232-2, 233 Кримінального кодексу України. Також детективи НБФБ здійснюватимуть досудове розслідування злочинів, передбачених статтями 210, 211 КК України, якщо розслідування таких злочинів не віднесене до підслідності Національного антикорупційного бюро України.

Якщо ж під час розслідування зазначених злочинів будуть встановлені злочини, передбачені статтями 190, 191, 192, 199, 200, 216, 255, 358, 364 (коли розслідування таких злочинів не відноситься до підслідності Національного антикорупційного бюро України або Державного бюро розслідувань), 366, 367 КК України, вчинені особою, щодо якої здійснюється досудове розслідування, або іншою особою, якщо вони пов'язані із злочинами, вчиненими особою, щодо якої здійснюється досудове розслідування, вони розслідуються детективами НБФБ.

Загалом, на НБФБ покладено виконання кримінально-процесуальної, оперативно-розшукової та адміністративної функцій, а його створення призведе до появи нового правоохоронного органу з

усіма правами органу досудового розслідування у сфері фінансової безпеки, визначеними Кримінальним процесуальним кодексом України, можливості самостійного ведення оперативно-розшукової діяльності, проведення досудових розслідувань, виявлення фінансових правопорушень та притягнення винних осіб до відповідальності.

До позитивних сторін законопроекту можемо віднести те, що системне вивчення природи зловживань та порушень надасть аналітикам НБФБ змогу виявляти так звані «законодавчі шпарини», у тому числі неоднозначність норм законодавства, економічне підґрунтя та юридичні умови, що дозволяють або навіть спонукають підприємців ухилятися від сплати податків або брати участь у побудові схем. Основні зусилля нового органу передбачається зосередити на аналізі та виробленні стратегічних та тактичних аналітичних продуктів, які стануть основою для прийняття обґрунтованих рішень. Аналітичні процедури стають безконтактними, без втручання в діяльність бізнесу. Вони спрямовані на виявлення негативних тенденцій та злочинних схем у сфері наповнення державного бюджету – при сплаті податків і зборів, а також у сфері витрачання бюджетних коштів – при розподілі та використанні державних грошей. Увагу нового органу буде сконцентровано виключно на системних та умисних правопорушеннях.

Позитивним є й те, що рівень матеріально-технічного забезпечення осіб, що працюватимуть у НБФБ, буде здійснюватися на досить високому рівні.

До негативних сторін проекту можна віднести те, що сфера компетенції НБФБ чітко не окреслена і може стосуватися будь-якої економічної діяльності як публічної, так і приватної. Проект пропонує наділити НБФБ повноваженнями з автоматизованого збору величезного масиву найрізноманітнішої інформації про фізичні та юридичні особи. НБФБ отримає доступ не лише до всієї фінансової, податкової та майнової інформації про підприємства, а й до персональних відомостей – інформації з реєстру виборців та міграційних реєстрів, даних про сертифікати електронних цифрових підписів та кредитних історій. Навіть банківська і страхова інформація повинна надаватися НБФБ без судового рішення. Те саме стосується і будь-яких інших даних, що лише опосередковано стосуються фінансової інформації. У результаті вся зібрана інформація, зокрема й архівна та отримана в ході оперативно-розшукової діяльності, становитиме інформаційний фонд НБФБ. Бюро не тільки оперуватиме нею на власний розсуд, але й зможе робити на її основі аналітичні продукти, замовити які можуть будь-які державні органи. Тобто інформація НБФБ може стати основою для рішень інших органів влади. Такі повноваження дозволяють робити висновок, що НБФБ покликане замінити економічну складову СБУ. Частина повноважень НБФБ перебирає у НАБУ, зокрема справи про розтрату бюджетних коштів. Тобто більшість кримінальних проваджень НАБУ перейде до НБФБ. У результаті саме НБФБ стежитиме за економічною активністю приватних осіб та компаній і витіснить НАБУ із сфери контролю за публічними фінансами.

До негативних сторін законопроекту можна віднести і контроль суспільства за діяльністю такого органу. Зокрема, закладені у проекті механізми громадського контролю найслабші з-поміж тих, що діють в інших органах правопорядку, НАБУ чи Державному бюро розслідувань. Більшість повноважень з контролю за згадану структурою прямо чи опосередковано належить до повноважень Президента України, тобто зосереджується в руках однієї людини. Всупереч Конституції президент наділяється повноваженнями щодо організації конкурсу з призначення керівника бюро, членів конкурсної комісії з відбору керівника бюро, призначення та звільнення керівника цього відомства. Проект також передбачає, що НБФБ підзвітне парламенту та президенту.

Висновки. Отже, наша держава стоїть на порозі створення дуже сильної структури, що буде контролювати і захищати публічні та опосередковано приватні фінансові потоки. Але зосереджуючи значний масив повноважень у фінансовій сфері та передаючи його у відання одного органу, певним чином порушується баланс системи стримань та противаг, що може призвести до негативних наслідків. У будь-якому разі у наступні кілька років ситуація проясниться, адже фінансову безпеку держави необхідно захищати за допомогою потужної структури, а люди, які

будуть працювати у ній, так і залишаться людьми зі своїми і позитивними, і негативними сторонами. Створення повноцінного механізму забезпечення фінансової безпеки держави передбачає перш за все вирішення широкого кола проблем, що стосуються формування критеріїв та принципів забезпечення фінансової безпеки, визначення пріоритетних національних інтересів у фінансовій сфері, здійснення постійного відстеження факторів, які викликають загрозу фінансовій безпеці країни, а також вживання заходів щодо їх попередження та подолання. Більше того, для створення механізму забезпечення фінансової безпеки необхідно вирішити цілий комплекс правових, структурно-організаційних, процедурних, кадрових, технологічних та ресурсних питань. Що стосується систем забезпечення фінансової безпеки, то поки що поза належною структурною організацією залишається система відповідних інститутів і організаційно-управлінських структур, які мають займатися цією проблемою, концепція їх перспективної побудови. Додаткові труднощі у формуванні системи фінансової безпеки України пов'язані з відсутністю в країні координаційного центру, який, отримуючи інформацію з цієї проблематики від різних міністерств і відомств, мав би змогу узагальнити її і зробити відповідні висновки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. 3. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 червня 2003 р. № 964-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 351. 4. Про стратегію національної безпеки України. Указ Президента України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>. 5. Безпека та конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації : монографія [О. С. Власюк, А. І. Мокій, О. І. Іляш, В. І. Волошин, М. І. Флейчук, Т. О. Власюк та ін.] / за заг. ред. О. С. Власюка. К. : НІСД, 2017. 384 с. 6. Бригінець О. О. Правове регулювання фінансової безпеки України: монографія / О. О. Бригінець. Ірпінь: Університет ДФС України, 2016. 362 с. 7. Власюк О. С. Актуальні проблеми фінансової безпеки України в умовах посткризової трансформації: монографія / О. С. Власюк. К.: НІСД, 2014. 432 с. 8. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення: монографія / М. М. Єрмошенко. URL: <http://www.disslib.org/upravlinnj/aekonomichnoju-bezpekoju-pidpruyemnytstva>. 9. Качинський А. Б. Індикатори національної безпеки: визначення та застосування їх граничних значень: монографія / А. Б. Качинський; Нац. ін-т стратег. дослідж. Київ: НІСД, 2013. 101 с. 10. Ліпкан В. А. Національна безпека України: навч. посіб. / В.А. Ліпкан; М-во освіти і науки України. 2-е вид. Київ: КНТ, 2009. 574 с. 11. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики: Вибр. наук. праці / О. С. Власюк. К.: НІСД, 2016. 528 с. 12. Цивілізаційний вибір України: парадигма осмислення і стратегія дії / ред. кол.: С. Пирожков, О. Майборода, Ю. Шайгородський та ін.; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. К.: НАН України, 2016. 284 с. 13. *Developing The Critical Infrastructure Protection System in Ukraine: monograph* / [S. Kondratov, D. Bobro, V. Horbulinetal.]; general editor O. Sukhodolia. Kyiv: NISS, 2017. 184 p.

REFERENCES

1. *Konstytutsiia Ukrainy* [Constitution of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. No. 254k/96-VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1996. No. 30. P. 141. 2. *Kryminalnyi kodeks Ukrainy* [Criminal codex of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 No. 2341-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. 3. *Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy* [On the Fundamentals of National Security of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 19 chervnia 2003 r. No. 964-IV. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2003. No. 39. P. 351. 4. *Pro stratehiuu natsionalnoi bezpeky Ukrainy* [About the strategy of national security of Ukraine]. Ukaz Prezydenta Ukrainy. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>. 5. *Bezpeka ta konkurentospromozhnist ekonomiky Ukrainy v umovakh hlobalizatsii* [Safety and competitiveness of Ukraine's economy in the conditions of globalization] : monohrafiia [O. S. Vlasiuk, A. I. Mokii, O. I. Iliash, V. I. Voloshyn, M. I. Fleischuk,

T. O. Vlasiuk ta in.] / za zah. red. O. S. Vlasiuka. K. : NISD, 2017. 384 p. 6. Bryhinets O.O. **Pravove rehulivannia finansovoi bezpeky Ukrainy** [Legal regulation of financial security of Ukraine]: monohrafiia / O. O. Bryhinets. Irpin: Universytet DFS Ukrainy, 2016. 362 p. 7. Vlasiuk O. S. **Aktualni problemy finansovoi bezpeky Ukrainy v umovakh postkryzovoi transformatsii** [Actual problems of financial security of Ukraine in the conditions of post-crisis transformation]: monohrafiia / O. S. Vlasiuk. K.: NISD. 2014. 432 p. 8. Yermoshenko M. M. **Finansova bezpeka derzhavy: natsionalni interesy, realni zahrozy, stratehiia zabezpechennia** [Financial security of the state: national interests, real threats, strategy of providing]: monohrafiia / M. M. Iermoshenko. URL: http://www.disslib.org/upravlinnj_ekonomichnoju-bezpekoju-pidpryyemnytstva. 9. Kachynskyi A. B. **Indykatory natsionalnoi bezpeky: vyznachennia ta zastosuvannia yikh hranychnykh znachen** [Indicators of national security: definition and application of their limit values]: monohrafiia / A. B. Kachynskyi; Nats. in-t strateh. doslidzh. Kyiv: NISD, 2013. 101 p. 10. Lipkan V. A. **Natsionalna bezpeka Ukrainy** [National Security of Ukraine]: navch. posib. / V. A. Lipkan; M-vo osvity i nauky Ukrainy. 2-e vyd. Kyiv: KNT, 2009. 574 p. 11. **Natsionalna bezpeka Ukrainy: evoliutsiia problem vnutrishnoi polityky** [National Security of Ukraine: the evolution of domestic policy problems]: Vybr. nauk. pratsi / O. S. Vlasiuk. K.: NISD, 2016. 528 p. 12. **Tsyvilizatsiinyi vybir Ukrainy: paradyhma osmyslennia i stratehiia dii** [Ukraine's Civilizational Choice: An understanding paradigm and a strategy for action]/ red. kol.: S. Pyrozhhov, O. Maiboroda, Yu. Shaihorodskyi ta in.; Instytut politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy. K.: NAN Ukrainy, 2016. 284 p. 13. Developing **The Critical Infrastructure Protection System in Ukraine** [The Critical Infrastructure Protection System in Ukraine] :monograph / [S. Kondratov, D. Bobro, V. Horbulinetal.]; general editor O. Sukhodolia. Kyiv: NISS, 2017. 184 p

Дата надходження: 17.07.2018 р.